

ВИСНОВОК

творчого керівника, заслуженої артистки України, солістки Національної опери України, доцента кафедри оперного співу Національної музичної академії України ім. П. І. Чайковського)

ІРИНИ ВАЛЕНТИНІВНИ СЕМЕНЕНКО

та наукового консультанта, кандидата мистецтвознавства, доцента кафедри історії світової Національної музичної академії імені П. І. Чайковського

НАУМОВОЇ ОЛЕНИ АНАТОЛІВНИ

про творчий мистецький проект та його наукове обґрунтування творчої аспірантки кафедри оперного співу

Національної музичної академії імені П. І. Чайковського

Сяо Хуївен

АСИМІЛЯЦІЯ ЄВРОПЕЙСЬКОГО ДОСВІДУ В КИТАЙСЬКІЙ ОПЕРІ 1980-х РОКІВ: МІЖ ТРАДИЦІЄЮ ТА АВАНГАРДОМ

(НА МАТЕРІАЛІ ОПЕРИ ШИ ГУАННАНЬ «ЖАЛЬ ЗА МИНУЛИМ»),

поданий до захисту на здобуття ступеня доктора мистецтва за спеціальністю 025 «Музичне мистецтво»

У процесі роботи над творчим мистецьким проектом «Асиміляція європейського досвіду в китайській опері 1980-х років: між традицією та авангардом (на матеріалі опери Ши Гуаннань “Жаль за минулим”)» на здобуття освітньо-творчого ступеня доктора мистецтва за спеціальністю 025 «Музичне мистецтво» аспірантка Сяо Хуївен проявила себе творчо обдарованою виконавицею із розвиненим науково-аналітичним мисленням. Сяо Хуївен має потужний інтелектуальний потенціал, ініціативність та виражені комунікативні дані, що дозволили аспірантці опанувати недосліджений у вітчизняній науці музичний матеріал – оперу Ши Гуаннаня «Жаль за минулим».

Слід підкреслити, що в Україні відсутні будь-які матеріали, присвячені опері Ши Гуаннаня, постать та творчий доробок композитора майже не висвітлені у музикознавчому дискурсі. Тож авторка роботи спиралася переважно на національні китайські джерела – нечисленні проблемні статті, а також розгалужену періодику та мемуарну літературу. Крім того, аспірантка широко залучала наукові матеріали з європейських, зокрема, англомовних джерел. Необхідно відзначити особливу наполегливість Сяо Хуївен та високу вимогливість авторки до себе у процесі підготовки даного дослідження.

Концертне виконання опери Ши Гуаннаня «Жаль за минулим», яке відбулося за участі випускника Національної музичної академії України ім. П. І. Чайковського, магістра Чжан Жуньфа, стало прецедентом в Україні. Вперше сучасна китайська опера була представлена широкій аудиторії. Фактично, мистецький проект Сяо Хуївен започаткував нову традицію у галузі творчої співпраці українських та китайських виконавців, пов'язану із

принциповим розширенням жанрово-стильових та мовних кордонів. Завдяки практичній та науковій складовим мистецького проекту Сяо Хуївен творчі взаємини між двома країнами якісно зміцніли та набули нового рівня інтенсивності.

Авторка представленого наукового обґрунтування звернулася до оригінальної та перспективної теми, яка суттєво розширює наше уявлення про стан сучасної зарубіжної театральної музики. Обрана аспіранткою проблематика дослідження є актуальною з огляду на активні інтеграційні процеси, що характеризують китайське оперне мистецтво межі ХХ–ХХІ століть.

Як науковець Сяо Хуївен продемонструвала вміння проводити історичні аналогії, виявляти спільність та відмінність у складних мистецьких явищах культури. Під час виконання наукового обґрунтування Сяо Хуївен проявила пошуковість мислення, організаторський, виконавський та дослідницький хист, засвоїла необхідні навички та опанувала формати творчої й наукової презентації мистецьких результатів. Значний досвід концертного виконавця, високий рівень вокальної майстерності Сяо Хуївен стали фундаментом для втілення на високому художньому рівні творчого мистецького проекту, присвяченого опері Ши Гуаннаня. Ретельність, об'єктивність та вимогливість до себе вирізняють науковий підхід авторки до роботи.

Для Сяо Хуївен є близькою романтична музична естетика. Її репертуар вирізняє широка палітра українських та зарубіжних опусів ХІХ століття. Прекрасне володіння стилістикою романтичної музики сприяло майстерному відтворенню художнього задуму опери Ши Гуаннаня «Жаль за минулим», орієнтованого на жанрову модель європейської ліричної опери. Сяо Хуївен має тонку душевну організацію та широкий вибір засобів емоційного самовираження, тому їй вдалося глибоко відчувати та відтворити на сцені музичні образи опери.

Дослідницька складова творчого мистецького проекту Сяо Хуївен повністю відповідає вимогам і виконана у формі наукового обґрунтування.

Робота складається з анотації українською та англійською мовами, вступу, трьох розділів, поділених на підрозділи, висновків та списку використаних джерел (126 позицій). У вступі сформульовано предмет, мету й завдання роботи, наведено результати самостійного дослідження обраної теми, обґрунтовано актуальність і новизну роботи. Дослідження виконано на належному професійному рівні, відзначається лаконічною науковою мовою, стислими та змістовними висновками, чітко структурованою будовою розділів. Основний матеріал роботи викладено системно та послідовно. Центральна частина представленого дослідження присвячена аналізу художнього задуму опери Ши Гуаннаня «Жаль за минулим» в аспекті взаємодії національних та європейських музичних традицій. У роботі докладно вивчаються жанрово-стилістичні ознаки лірико-психологічної опери, трактованої з урахуванням західноєвропейського театрального досвіду та специфічних особливостей національного китайського

менталітету. Авторка роботи ретельно дослідила шляхи розвитку музично-театрального мистецтва в Китаї у «період відкритості та реформ» та узагальнила способи асиміляції традицій європейського оперного театру на теренах китайського мистецтва ХХ століття. У контексті сучасної китайської літератури та культурно-історичних реалій КНР Сяо Хуївен розглянула проблематику опери Ши Гуаннаня «Жаль за минулим» та визначила стрижневі етичні питання, виражені у даному творі.

Теоретико-методологічні засади роботи визначаються міждисциплінарним характером дослідження, зумовленим синтетичною природою опери. Звернення до обраної проблематики потребувало вивчення не лише музичного матеріалу опери, але й висвітлення широкого культурного контексту. Залучення та систематизація великого корпусу матеріалів сприяли створенню об'ємної характеристики творчої спадщини Ши Гуаннаня. Наукова новизна дослідження полягає у виявленні сучасних аналітичних підходів до китайської опери європейського типу в аспекті міжкультурних зв'язків та аргументуванні актуальних сенсів культурної театральної політики Китаю в період «відкритості та реформ». Опера Ши Гуаннаня «Жаль за минулим» вперше розглядається у широкому контексті культурно-історичних, суспільно-політичних та жанрових процесів кінця ХХ століття. Авторка роботи аргументовано довела, що Ши Гуаннань здійснив справжній прорив у сфері оперної драматургії. Опера «Жаль за минулим» стала стартом у засвоєнні глибинних законів західноєвропейського театру. Китайська лірико-психологічна опера позиціонується як вагомий жанр сучасної музично-театральної культури, що дозволяє ввести її до загально-світового контексту. Таким чином, у результаті дослідження було розкрито специфічні ознаки сучасної китайської опери європейського типу як феномену національної художньої культури.

Запропоноване наукове обґрунтування творчого мистецького проекту має високу практичну цінність, його матеріали можуть бути використані у навчальних курсах з історії світової музики, історії оперного мистецтва, академічних курсів аналізу та інтерпретації сценічних творів. Здобуті результати дослідження доцільно задіяти у практичній діяльності композиторів, оперних диригентів, режисерів-постановників та виконавців-вокалістів. Матеріали наукового обґрунтування будуть корисні як додатковий навчальний посібник в оперному класі.

Дослідження доповнюється методичною розробкою спеціального курсу за темою мистецького проекту: «Нова китайська опера в аспекті міжкультурного діалогу: сучасна сценічна практика». Творчо-дослідницький мистецький проект має практичне значення і може бути реалізований в навчальному процесі вищих навчальних мистецьких закладів України. Спеціальний курс навчальної дисципліни за темою творчого мистецького проекту відкриває перспективи подальшої наукової розвідки у галузі сучасного оперного мистецтва.

Творча аспірантка Сяо Хуївен у повному обсязі успішно виконала індивідуальний навчальний план та опанувала знання з дисциплін освітньо-

наукової навчальної програми. Тему мистецького проекту було апробовано у двох концертних іспитах, які відбулися на сцені Малої зали ім. О. С. Тимошенка Національної музичної академії України ім. П. І. Чайковського: «Арії та дуети з опер зарубіжних композиторів XVIII–XX століть» (30 листопада 2022 року) та «Опера Ши Гуаннаня “Жаль за минулим”». Концертне виконання» (26 червня 2023 року).

Протягом двох років навчання в аспірантурі Сяо Хуївен активно виступала з різноманітними концертними програмами. Серед них найбільш масштабними стали: Китайсько-український музичний проєкт «Дружне свято середини осені» (21 вересня 2021 року), концерт «Музичний дивосвіт» (20 грудня 2021 року) за участі вокально-інструментального ансамблю «Ба-Їнь», великий мистецький проєкт «Рідна мова над світом співає», який складався із декількох частин («Неаполітанські пісні українською», 30 березня 2023 року, «Санта Лючія», 27 квітня 2023 року), два концерта класу Ірини Семененко: «З 226-річчям, Франц Шуберт!» (21 березня 2023 року) та «Любіть Україну!» (13 квітня 2023 року). Значна частина концертних програм Сяо Хуївен була зорієнтована на дитячу аудиторію та мала просвітницький характер. Серед них: концерт для дітей «З історії музичної культури України» (12 грудня 2021 року), концерт української пісні «Буде жити Україна» (21 листопада 2022 року), концерт «Микола Лисенко і Григорій Сковорода – генії українського духу» (6 листопада 2022 року) та інші.

Упродовж 2021–2023 років Сяо Хуївен здобула перші премії на двох вокальних конкурсах: «Golden Stars Of Winter» у грудні (11 грудня 2022 року, Київ) та Конкурсі імені народної артистки України Валентини Кочур (12 лютого 2023 року).

Протягом навчання у творчій аспірантурі, Сяо Хуївен опублікувала за темою проєкту три статті, серед яких дві у наукових фахових виданнях, затверджених ДАК МОН України в галузі «Мистецтвознавство» (1. Між минулим та майбутнім: про художні новації Лу Сіня (на матеріалі літературного першоджерела опери Ши Гуаннаня «Жаль за минулим»). *Fine Art and Culture Studies*. Вип. 5. Луцьк: Волинський національний університет імені Лесі Українки, 2022. С. 47–54, <https://doi.org/10.32782/facs-2022-5-7> 2. Лірико-психологічна драма «Жаль за минулим» у дзеркалі свого часу: Лу Сінь – Ши Гуаннань. *Fine Art and Culture Studies*. Вип. 1. Луцьк: Волинський національний університет імені Лесі Українки, 2023. С. 112–121. <https://doi.org/10.32782/facs-2023-1-16>) та одна – у зарубіжному фаховому виданні Європейського Союзу (Opera of Shi Guangnan “Regret for the past” in the space of modern Chinese theater: relevant aspects of interpretation. *Knowledge, Education, Law, Management*. № 1 (45). Lublin (Poland): Fundacja Instytut Spraw Administracji Publicznej w Lublinie, 2022. P. 79–86. <https://doi.org/10.51647/kelm.2022.1.13>).

Апробація результатів наукової складової творчого мистецького проєкту відбулася на восьми наукових конференціях: 1. Тема доповіді: Сучасна китайська опера в аспекті міжкультурних впливів: історія та

сценічна практика. *Синтез мистецтв у сучасних соціокультурних процесах*: програма Другої щорічної міжнародної наукової конференції / Національна академія мистецтв України (6 грудня 2021 року). Київ, 2021. 2. Тема доповіді: Опера Ши Гуаннань “Жаль за минулим” у просторі сучасного китайського театру: актуальні аспекти інтерпретації. *Музично-театральне мистецтво у глобалізованому світі: проблеми і пошуки*: програма Міжнародної науково-практичної конференції / Національна музична академія України ім. П. І. Чайковського (21–23 лютого 2022 року, Київ). Київ, 2022. 3. Тема доповіді: Парадокси сучасної китайської опери: відгомін курбасівських новацій. *Україна і світ. Імена та події в педагогічній і культурно-мистецькій думці (до 270-річчя Дмитра Бортнянського)*: програма Всеукраїнської науково-практичної конференції / Глухівський національний педагогічний університет імені Олександра Довженка (28 жовтня 2022 року). Глухів, 2022. 4. Тема доповіді: Ши Гуаннань та естетика «Нової хвилі» в китайській культурі межі ХХ–ХХІ століть: передбачення та точки перетину. *Україна. Європа. Світ. Історія та імена в культурно-мистецьких рефлексіях*: програма Шостої міжнародної науково-практичної конференції / Національна музична академія України ім. П. І. Чайковського (3–4 листопада 2022 року). Київ, 2022. 5. Тема доповіді: Від ідеології до інфраструктури: шляхи розвитку китайського музичного театру останньої третини ХХ століття. *Проблеми методології сучасного мистецтвознавства та культурології*: програма ІV Міжнародної наукової конференції / Національна Академія Мистецтв України, Інститут проблем сучасного мистецтва НАМ України, Інститут культурології НАМ України (16–17 листопада 2022 року). Київ, 2022. 6. Тема доповіді: Опера Ши Гуаннань «Жаль за минулим» у сценічній практиці україно-китайських музикантів: до питання розширення постановочного арсеналу виконавців. *Світовий культурний простір крізь призму сучасних глобалізаційних і пандемічних викликів*: програма ХVІІІ Міжнародної науково-практичної конференції / Рівненський державний гуманітарний університет (17–18 листопада 2022 року). Рівне, 2022. 7. Тема доповіді: Шляхи асиміляції китайської «нової опери» на українській сцені (з досвіду міжнародної виконавсько-педагогічної практики Ірини Семененко). *Мистецькі родини (ювілейні дати) в рамках Другого науково-творчого проєкту «Виконавські та педагогічні традиції української вокальної школи в контексті розвитку міжнародних зв'язків»*: програма Дев'ятої міжнародної науково-практичної онлайн-конференції (До 160-річчя НМАУ ім. П. І. Чайковського) / Національна музична академія України ім. П. І. Чайковського (16–17 грудня 2022 року). Київ, 2022. 8. Тема доповіді: Вектори розвитку китайської камерної опери останньої третини ХХ століття в аспекті західноєвропейських впливів. *Гуманістичні цінності людства в реаліях сучасного світу*: програма Міжнародної науково-освітньої конференції / Міністерство культури та інформаційної політики України, Міністерство освіти і науки України, Національна музична академія України імені П. І. Чайковського, Генеральна дирекція з обслуговування іноземних представництв, Медіацентр з обслуговування іноземних представництв,

Кафедра Юнеско НМАУ (До 160-річчя НМАУ ім. П. І. Чайковського) (8 червня 2023 року). Київ, 2023.

Актуальність, новизна, перспективність і практична значимість наукового обґрунтування проекту, глибина і змістовність розробки теми, дозволяють зробити висновок, що творча та дослідницька складові мистецького проекту «Асиміляція європейського досвіду в китайській опері 1980-х років: між традицією та авангардом (на матеріалі опери Ши Гуаннань “Жаль за минулим”)» Сяо Хуївен виконані на високому професійному рівні. Творчий мистецький проект Сяо Хуївен відповідає вимогам МОН України та може бути рекомендованим до захисту в спеціалізованій раді на присудження освітньо-творчого ступеня доктора мистецтва.

Творчий керівник

заслужена артистка України,
доцент кафедри оперного співу
Національної музичної академії
України ім. П. І. Чайковського



Семененко І. В.

Науковий консультант

кандидат мистецтвознавства,
доцент кафедри історії світової музики
Національної музичної академії
України імені П. І. Чайковського



Наумова О. А.

